

Številka zadeve: U-I-47/15

Datum odločbe: 24. 9. 2015

Področje: Izvršba na nepremičnino (kolizija hipoteke in preživninskih terjatev)

Izrek: Točka 3 prvega odstavka 197. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju se razveljavi, kolikor ureja poplačilo tudi za terjatve iz naslova zakonitih preživnin, ki so zapadle v obdobju pred enim letom pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu.

Dodatno: DZ ni odgovoril

Odločitev: **SOGLASNO (8:0)**

SAMO ZA: Mozetič, Deisinger, Jadek Pensa, Korpič – Horvat, Petrič, Pogačar, Sovdat, Zobec
Sodnica Klampfer ni glasovala.

POVZETEK ZADEVE:

Predlagatelj (Okrajno sodišče v Mariboru) je vložil zahtevo za oceno ustavnosti 3. točke prvega odstavka 197. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ). Navedeno zakonsko določbo je moral uporabiti pri razdelitvi zneska, dobljenega s prodajo nepremičnine v izvršilnem postopku. Predlagatelj je menil, da 3. točka prvega odstavka 197. člena ZIZ priznava preživninskim terjatvam neomejeno pravico do prednostnega poplačila iz izkupička za nepremičnino. Po mnenju predlagatelja naj bi bila taka ureditev prednostnega poplačila preživninskih terjatev v neskladju z 33. in 74. členom Ustave. Človekova pravica do zasebne lastnine varuje svobodo na celotnem premoženjskem področju posameznika, vključno s stvarnimi pravicami, med katere spada tudi hipoteka. Predlagatelj ne zanika, da je ustavno varovan tudi javni interes, da otroci pridejo do zakonite preživnine, ne pristaja pa na to, da bi se moral interes zastavnih upnikov vedno in brezpogojno umakniti interesom otrok.

Na podlagi obsega presoje in procesnih predpostavk je US odločilo, da je podlaga za presojo enaka, kot sta jo navajala tako Višje sodišče kot predlagatelj, in sicer je ustavnost izpodbijanega dela 3. točke prvega odstavka 197. člena ZIZ ocenjevalo na podlagi razlage, po kateri je presojo pravilo zahteva poplačilo iz izkupička za prodano nepremičnino tudi tistih v izvršbi pravočasno priglasičenih zakonitih preživninskih terjatev, ki so zapadle v obdobju pred enim letom pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu, preden se lahko začnejo poplačevati hipotekarni upniki, ne glede na čas vknjižbe hipoteke v zemljiško knjigo. US je pojasnilo, da je tak pristop sprejemljiv ne glede na to, da se sporno vprašanje obsega prednosti preživninskih upravičencev pred hipotekarnimi upniki v judikaturi še ni ustalilo.

US izpodbijano zakonsko določbo v celoti presojalo z vidika skladnosti s 33. členom Ustave, ki varuje pravico do zasebne lastnine, v konkretnem primeru pravice hipotekarnih upnikov, nosilcev stvarne pravice – hipoteke. Preživninske terjatve niso v neposredni povezavi z nepremičnino, hipoteka pa nedvomno je, zato je US sklenilo, da izpodbijana določba ni sorazmerna v ožjem pomenu oziroma nedopustno posega v človekovo pravico do zasebne lastnine hipotekarnih upnikov. Izpodbijana določba je tako neskladna s 33. členom Ustave. Ustavno sodišče jo je razveljavilo v delu, kolikor ureja poplačilo za terjatve iz naslova zakonitih preživnin, ki so zapadle v obdobju pred enim letom pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu. Po učinkovanju razveljavitve so tako v poplačilni razred iz 3. točke prvega odstavka 197. člena ZIZ umeščene le še zakonite preživnine, zapadle znotraj enega leta pred izdajo sklepa o izročitvi.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	PS			S	
ZA: Mozetič, Deisinger, Jadek Pensa, Korpič – Horvat, Petrič, Pogačar, Sovdat, Zobec			1	1	1

Odločba:

Odločba US vsebuje ekonomsko dimenzijo. Gre namreč za presojo skladnosti izpodbijane določbe ZIZ v delu, kolikor ureja poplačilo za terjatve iz naslova zakonitih preživnin, ki so zapadle v obdobju pred enim letom pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu, s 33. členom Ustave, ki zagotavlja pravico do zasebne lastnine. Z ugotovitvijo, da je z izpodbijano zakonsko določbo zakonodajalec v nesorazmernem obsegu prenesel ekonomsko breme uspešne izterjave zakonitih preživnin na hipotekarne upnike, in s sprejeto odločbo je US poseglo v izpodbijano zakonsko ureditev tako, da so v poplačilni razred umeščene le še zakonite preživnine, zapadle znotraj enega leta pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu. Gre za **pozicijo 4**. US je v koliziji med hipoteko in preživninsko terjatvijo oziroma med hipotekarnimi upniki in upravičenci do zakonitih preživnin nagnilo tehtnico v smer varstva hipotekarnih upnikov. Zaščitilo je pravico do zasebne lastnine, med katero spada tudi zastavna pravica in pravica do upravičenega pričakovanja posameznika, da jo bo lahko koristil. Prepoznalo je, da je izpodbijana določba nalagala hipotekarnim upnikom pretirano in nesorazmerno ekonomsko breme neplačanih zakonitih preživnin. *Pozicija 5* bi bila, če bi US razveljavilo poplačilo za terjatve zakonitih preživnin za celotno obdobje, torej za obdobje, ki ne bi bilo omejeno na leto dni pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu.

Nasprotna odločitev:

Bi pomenila, da bi US sledilo odločitvi Višjega sodišča, ki je dvakrat razveljavilo sklep Okrajnega sodišča, ki je v izvršilnem postopku dalo prednost hipotekarnemu upniku. Taka odločitev bi stremela k večjemu prerazdeljevanju dohodka, z namenom javnega interesa, da otroci pridejo do zakonite preživnine, torej z namenom zaščite najšibkejših, če tudi na škodo in z nesorazmernim bremenom oziroma posegom v pravice posameznika do svobodnega razpolaganja z zasebno lastnino. Šlo bi za veliko intervencijo države na področju zasebne lastnine. **Pozicija 1.**

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	PS			S	
ZA: Mozetič, Deisinger, Jadek Pensa, Korpič – Horvat, Petrič, Pogačar, Sovdat, Zobec			1	1	1

Odločba:

Družbena dimenzija je podana v razmerju med imetniki terjatev iz naslova zakonite preživnine, zapadlih v obdobju pred enim letom pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine kupcu (preživninski upravičenci), ter zastavnimi upniki, imetniki pogodbenih hipotek (hipotekarni upniki). Ustavno sodišče je s svojo odločbo hipotekarnim upnikom dalo prednost pred preživninskimi upravičenci v izvršilnem postopku (kar bi bila pozicija 5), vendar ne v neomejenem smislu. Prednost poplačila preživninskih upravičencev je namreč omejilo na časovno obdobje zadnjega leta pred izdajo sklepa o izročitvi nepremičnine upniku. Zato **pozicija 4**.

Nasprotna odločitev:

Ustavno sodišče bi pritrdilo stališču Višjega sodišča, preživninski upravičenci bi imeli vedno prednost poplačila v celoti, ne glede na časovno obdobje. Hipotekarni upniki se ne bi mogli poplačati za svoje terjatve iz pravnega posla. S tem bi se močno poseglo v pravice hipotekarnega upnika, ki je v izvršilnem postopku. Šlo bi za absolutno prednost preživninskih upravičencev pred hipotekarnimi upniki, katerih hipoteka predstavlja zavarovanje z nepremičnino in zaradi katere je hipotekarni upnik sploh sklenil poslovno transakcijo. **Pozicija 1.**

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				PS
ZA: Mozetič, Deisinger, Jadek Pensa, Korpič – Horvat, Petrič, Pogačar, Sovdat, Zobec	1	1	1		

Odločba:

US ugotovi, da izpodbijana določba ZIZ ni sorazmerna v ožjem pomenu oziroma nedopustno posega v človekovo pravico do zasebne lastnine (33. člen Ustave) hipotekarnih upnikov. Zakonodajalec je v nesorazmernem obsegu prenesel ekonomsko breme izterjave zakonitih preživnin na pleča hipotekarnih upnikov. Odločitev US se tako nagne k močni zaščiti posameznika in njegove pravice do zasebne lastnine pred zakonodajo. Gre za **pozicijo 2** – pravica posameznika do zasebne lastnine skoraj v celoti zaščiten pred zakonodajo in stališči nekaterih sodišč.

Nasprotna odločitev:

Bi pomenila, da US izpodbijane določbe ZIZ ne bi razveljavilo. Pravica posameznika do zasebne lastnine ne bi bila zaščiten in bi bila še naprej v podrejenem položaju v razmerju do države in zakonodaje. **Pozicija 5.**

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev in sodniki ZA	3	US se sklicuje na prakso Ustavnega sodišča Zvezne republike Nemčije in na EKČP (sklicuje se tudi na prakso ESČP), vendar tega ne uporabi kot enega ključnih argumentov za odločitev.

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	NC	/

NAKLONJENOST DZ (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	NC	DZ ni odgovoril na zahtevo.